Ars Nova met Bach in Barcelona

Heet, hard werken en een onvergetelijke ervaring. Dat zijn enkele van de indrukken van de leden van het Arubaanse *Coro Ars Nova*, die onlangs in Barcelona meededen aan het grootste korenfestival in Europa: Europa Cantat XV.

Door Hellen van der Wal

Aan het festival, dat elke drie jaar in een ander land wordt georganiseerd, namen naast de 24 Arubanen dit jaar zo'n 3000 koorleden deel. Er waren 1000 vrijwilligers voor nodig om deze tien dagen durende mega-organisatie van trainingen, workshops, optredens en open zangactiviteiten in goede banen te leiden.

Coro Ars Nova heeft zich in Barcelona intensief beziggehouden met werken van Duitse componisten, waaronder Bach. Er waren krachtmetingen met andere koren door eigen en gezamenlijke optredens. Aruba mag trots zijn op de wijze waarop dit kleine land werd vertegenwoordigd en de wijze waarop het koor Europa kennis heeft laten maken met Arubaanse en Caribische muziek.

Zingen en het zingen in koorverband is wereldwijd en door de eeuwen heen bij uitstek een kunstvorm en cultuuruiting, waar zeer veel mensen aan participeren. Een recent onderzoek in Amerika, dat in mei van dit jaar werd gepubliceerd, kan dit illustreren.
Dit onderzoek, getiteld 'America's Performing Art: A Study of Choruses, Choral Singers and Their Impact' geeft aan dat alleen al in de Verenigde Staten van Amerika ruim 28,5 miljoen mensen in een koor zingen. Daarmee trekt deze vorm van kunst meer deelnemers dan alle andere vormen van (amateur)kunst, aldus 'Zing', het Nederlandse tijdschrift voor de koorzang van juni 2003.

Ars Nova onderscheidde zich door de zeer ritmische Arubaanse, Antilliaanse en Cubaanse werken.

Het eerste echte internationale optreden van Ars Nova was in de Iglésia St. Ramon de Penyafort in Barcelona.

HOOGSTE NIVEAU

Hoewel harde cijfers in Aruba ontbreken, is het uit de vele muzikale evenementen en activiteiten en het aantal muziekgroepen en koren evident, dat deze stelling opgeld doet. Op dit moment geldt Coro Ars Nova als het koor met het hoogste niveau, niet alleen omdat het als enig koor in Aruba beschikt over een professionele dirigent in de persoon van de Cubaanse Mayra Garrido, maar ook omdat de leden van het koor bereid zijn energie en geld te steken in het kunnen participeren aan internationale kooractiviteiten, zoals recentelijk het Europa Cantat Festival in Barcelona.

Al verschillende keren heeft Coro Ars Nova haar krachten kunnen meten met Caribische en Amerikaanse koren: zowel in Aruba zelf, als tijdens een korenfestival in 1999 in Curaçao en haar studiereis naar Cuba in 2001. In Cuba vond bovendien voor het eerst een technische en artistieke beoordeling plaats van het koor, door het hoofd van de Afdeling Koormuziek van het Conservatorium van Havana.
Dit jaar besloot het koor haar vleugels verder uit te slaan. Het 15e Europa Cantat festival, dat van 17 tot 27 juli in Barcelona plaatsvond, werd niet alleen uitgekozen omdat het de mogelijkheid bood van eigen optredens en het bijwonen van concerten van koren uit de gehele wereld, maar vooral ook omdat er gedurende een week intensief muziek werd ingestudeerd onder leiding van internationaal vermaarde dirigenten.

Het Europa Cantat Festival is het grootste korenfestival in Europa en wordt gesubsidieerd door de Europese Unie, met het doel om in aansluiting op de eigen activiteiten van de aangesloten landen, het cultureel gemeenschappelijk erfgoed van Europa te conserveren en uit te dragen. Een tweede doelstelling die de Europese Unie hiermee heeft is dat door uitwisseling, culturele samenwerking en bewustwording vrede en vriendschap wordt bevorderd. Europa Cantat wordt dan ook gezien als een bijdrage aan een betere leefwereld. Doelstellingen die een groot bereik hebben, gezien het grote aantal mensen dat zich wereldwijd en door de eeuwen heen met zingen en koormuziek bezighoudt.

VAN JAZZ TOT OPERA

Er kon dit jaar gedurende het festival worden gekozen uit 24 workshops van de meest uiteenlopende genres: van jazz en gospel tot folk, van Catalaanse muziek tot de Argentijnse tango, van popmuziek tot opera. Nieuw was 'Show Choir' speciaal gericht op de jeugd, waar de nadruk vooral lag op dans en presentatie. Deze workshop was een groot succes en bleek een schot in de roos om de jeugd aan te trekken voor het festival en de zangkunst. Hoe belangrijk het is om de jeugd te stimuleren blijkt wel uit het bovengenoemde Amerikaanse onderzoek: zingen in een koor op jonge leeftijd is de belangrijkste factor die volwassenen ertoe brengt om te gaan of te blijven zingen in een koor. Bijna 69 procent van de ondervraagden gaf aan dat ze ooit waren begonnen in een schoolkoor, aldus het tijdschrift 'Zing'.
Wie denkt dat een festival als Europa Cantat zich leent voor een schoolreisje, komt bedrogen uit. Dat hebben de leden van Ars Nova aan den lijve ervaren. Vrije tijd was er nauwelijks, vooral ook omdat er zoveel concerten en extra mogelijkheden tot workshops en open zingen waren. De hittegolf en logies zonder airconditioning droegen nog eens extra bij aan de vermoeidheidsfactor.
Ars Nova was ingedeeld in de workshop die Magnificats uit de 16e en 17e eeuw zou instuderen. De workshop telde in totaal zo'n 80 deelnemers, met naast Ars Nova individuele zangers en deelkoren uit heel Europa en Amerika. Om 9.30 uur stipt begon de workshop met ontspannings- en stemoefeningen. Laat komen is er in Europa, en zeker bij de met ijzeren discipline behepte Hongaarse dirigente Eva Kollar, beslist niet bij. De ochtendsessie duurde tot 13.00 uur. Na de lunch werd de muziekstudie van 15.00 tot 17.00 uur voortgezet.

De leden van Ars Nova hadden het de eerste trainingen zwaar: de partituren van de Magnificats van Bach, Buxtehude en Schutz waren niet tijdig in Aruba aangekomen, waardoor het koor zich niet had kunnen voorbereiden. Dat betekende dat de leden pas in de workshop zelf voor het eerst kennis maakten met de partituren.
Met doorzettingsvermogen, taperecorders en extra doorstuderen is het de meeste leden toch gelukt, ondanks het feit dat een groot aantal leden geen muzieknoten kan lezen. Nu is dit voor het in een koor kunnen zingen niet noodzakelijk, mits iemand maar over muzikaal gevoel, geheugen en ritme beschikt, maar voor het deelnemen aan dit soort workshops is het wel een groot voordeel. Het stelt een koorlid in staat om op korte termijn een muziekstuk in te studeren en te leren vertolken. Afhankelijk van de ervaring van de leden van het atelier kan de dirigent werken aan een mooie vertolking van het stuk. Voor onervaren zangers is het festival daarom wellicht te hoog gegrepen.
Sommige deelnemers uit het atelier moesten inderdaad alle zeilen bijzetten en dan bleek de collegialiteit van zangers onderling: hoewel we elkaar lang niet altijd konden verstaan, wisten we elkaar muzikaal te ondersteunen en te begrijpen. Ook dat is het mooie van muziek.

INTERNATIONAAL PUBLIEK

Het eerste hoogtepunt van het festival was op 24 juli, toen Coro Ars Nova voor het eerst in haar bestaan een concert gaf voor een internationaal samengesteld publiek. In de overvolle en snikhete 'Església de St. Raymon de Penyafort' vertolkte Ars Nova 15 stukken uit het repertoire, van Mozart tot Morley, en van Cubana tot Arubana.
Daarmee onderscheidde het koor zich van de meeste andere: zongen de Duitsers alleen maar Duitse liederen, en de Finnen alleen maar Finse.
Ars Nova kreeg na afloop van de aanwezigen ovationeel applaus en complimenten voor de wijze waarop de muziekstukken van componisten uit hun eigen land werden geïnterpreteerd en vertolkt. Het koor werd bovendien als enige teruggeroepen voor een toegift.
Ook onderscheidde Ars Nova zich door de zeer ritmische Arubaanse, Antilliaanse en Cubaanse werken en de begeleiding door Doedel Sophia met zijn cuarto. Voor vele aanwezigen was het een eerste kennismaking met Caribische muziek, en wel één die de belangstelling voor muziek uit onze contreien zeker heeft aangewakkerd.
Een Italiaanse afgevaardigde nodigde Ars Nova na afloop al informeel uit voor een korenfestival in Rome, volgend jaar zomer. Een Duits koor wil naar Aruba komen, om samen met Ars Nova een Arubaans en Caribisch repertoire in te studeren. Dat wordt weer fondsen werven...

DISCIPLINE

Voor een ieder die zich in een klein land op een bepaald niveau bezighoudt met kunst, cultuur en sport is het van belang naar het buitenland te gaan. Als in Aruba een bepaald niveau is bereikt, wil dat nog niet zeggen dat dit ook het maximaal te bereiken niveau is. Behalve dat de uitwisseling van culturen op zich een enorme verrijking is, moeten er ook op technisch en artistiek niveau krachtmetingen en ontwikkeling plaats kunnen vinden.

Een Italiaanse afgevaardigde nodigde Ars Nova na afloop informeel uit voor een korenfestival in Rome, volgend jaar zomer.

Coro Ars Nova is inmiddels op een niveau dat het ontspannen en met plezier technisch en ritmisch moeilijke werken weet te vertolken, op een internationaal goed niveau. Het repertoire is zeer gevarieerd, zowel qua stijl, herkomst als tijdgeest, waarmee het koor zich op internationaal gebied op zeer positieve wijze wist te onderscheiden: zelfs van koren uit grote Europese landen.
Waar het nog aan ontbreekt is de inzet en discipline om op zeer korte termijn muziekstukken in te studeren, waardoor het repertoire de laatste tijd nauwelijks is uitgebreid. Voor het Arubaanse publiek levert dat wellicht weinig variatie op.
Hoewel de vertolking van het repertoire door de jaren heen aanzienlijk is verbeterd, is het verbeterde niveau niet het enige waar het Arubaanse publiek voor komt, nog afgezien van het feit of iedereen ook in staat is om dit te constateren.
Het werktempo van een festival ligt natuurlijk waanzinnig hoog en is in de dagelijkse praktijk niet te realiseren. Maar een deel van de discipline en de inzet die in Barcelona werd opgebracht, moet ook hier kunnen worden betracht. Dat zal Ars Nova, dat zich in Aruba tot het beste en in de regio tot de betere koren mag rekenen, zeker ten goede komen.